2.6. Hendek Savaşı

Medine'den çıkarılan ve Hayber şehrine sığınan Benî Nadîr Yahudilerinden bir kısmı, İslam karşıtı kabile ve topluluklarla işbirliği yapmaya başladılar. İslam'ın güçlenmesini önlemek için, İslam aleyhinde sürekli propaganda yapıyorlardı. Hayber'e yerleşen Benî Nadîr Yahudilerinden yirmi kişilik bir grup Mekke'ye giderek müşrikleri Müslümanlara karşı kışkırttılar. Kureyş'e, Müslümanlara birlikte saldırmayı, Peygamberimizi öldürmeyi ve İslam'ı ortadan kaldırmayı teklif ettiler. Ticaret yollarının kesilmesiyle ekonomik bir çıkmaza düşen ve içlerinde hâlâ Bedir'in acısını taşıyan müşrikler, bu teklifi olumlu karşıladılar.[28] Müşrikler ve Benî Nadîr Yahudileri Arap Yarımadası'ndaki birçok kabileye giderek Müslümanlara karşı onları birlik olmaya çağırdı ve 10.000 kişilik bir ordu topladılar.[29]

Peygamberimiz düşmanın hazırlığını öğrenince hemen ashabını topladı ve onlarla istişare yaptı. Medine'nin nasıl savunulacağı görüştü. Ashaptan İran asıllı olan Selman-ı Farisî; "Ya Resulallah! Bizim İran diyarında bir şehre düşman hücum ettiği zaman, müdafaa için şehrin etrafına

---

26. İbn Sa'd, Kitabü't-Tabakat, C 2, s. 51-54.
27. Vakidi, Kitabü'l Magazi, C 1, s.350.
28. Taberî, Tarihu't-Taberi, C 2, s.564.
29. İbni Hişam, Siretü'n-Nebeviyye, C 2, s.214.

hendek kazmak âdettir. Medine'nin müdafaası için biz de hendek kazalım." dedi. Selman-ı Farisî'nin bu teklifi beğenilip kabul edildi. Hendeğin kazılacağı yer tespit edildi ve gerekli hazırlıklar başladı.[30]

Ön tarafı açık olan Medine'nin bir tarafı dağlarla çevrili, diğer tarafı da düşmanın geçmesine elverişli değildi. Düşmanın, şehre ön taraftan saldırma ihtimali olduğu için hendeğin buraya kazılması kararlaştırıldı ve iş bölümü yapıldı. Sel Dağı'nın eteği ordu merkezi olarak seçildi. Müslümanlar hendeği kazmak için günlerce çalıştılar. Peygamberimiz de hendeğin kazılmasında bizzat çalıştı.[31] Bir iki hafta içinde hendek tamamlandı.

YORUMLAYALIM

Hendek Savaşından önce Peygamberimizin Selman-ı Farisi'nin önerisini kabul etmesini göz önünde bulundurarak İslam'ın istişareye (danışmaya, görüş alışverişinde bulunmaya) verdiği önemi tartışınız.

Müslümanlar üç bin kişilik bir ordu ile düşmanın geçme ihtimali olan yerleri tuttular. Ebu Süfyan komutasındaki müşrik ordusu, birkaç koldan Medine önüne geldiklerinde, karşılarında hendeği görünce çok şaşırdılar. Geçecek yer bulamayınca, karşı taraftan ok atarak harbe başladılar. Hendeği geçemeyeceğini anlayan müşrikler çeşitli yollar aramaya başladı. O sırada Medine'deki Benî Kureyza Yahudileri, müşriklerle işbirliği yaparak Müslümanlara Medine içinden saldırmaya başladılar. Resulullah bu durumu öğrenince, Sa'd b. Muaz başkanlığında bir heyeti Benî Kureyza Yahudilerine gönderdi. Bu işten vazgeçmedikleri takdirde, daha önce ihanet eden Benî Nadîr Yahudilerinin durumuna düşecekleri bildirildi, fakat Benî Kureyza anlaşmaya yanaşmadı. İslam ordusu, bir taraftan hendek hattını koruyor, bir taraftan da anlaşmayı bozan Benî Kureyza Yahudilerinden gelebilecek saldırıları önlemeye çalışıyordu.

Medine kuşatması bu şekilde bir ay devam etti. Müslümanlar bütün güçlüklere rağmen çok büyük bir kahramanlık gösteriyorlardı. Savaş şiddetlendi. Bir taraftan müşrikler bir taraftan da Benî Kureyza Müslümanlara karşı hücuma geçti. İslam ordusunu akşama kadar ok yağmuruna tuttular. Ama bir sonuç alamadılar.

Kuşatma uzadıkça müşriklerle müttefiklerinde bıkkınlık baş gösterdi. İslam ordusunun yılmadan yaptığı müdafaa karşısında çaresiz kaldılar. O sırada birden bire soğuk ve şiddetli bir fırtına çıktı. Düşmanın ordu merkezi alt üst oldu. Bu durum Kur'an'da, "**Ey iman edenler! Allahü Teâlânın üzerinizdeki nimetlerini hatırlayınız. Hani size (Hendek Savaşı'nda) ordular saldırmıştı da biz onların üzerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz (meleklerden) ordular göndermiştik.**"[32] ayetiyle bildirilmiştir.

---

30. Osman Keskioğlu, Siyer-i Nebi, s.103-104.
31. İbrahim Sarıçam, İlk Dönem İslam Tarihi, s. 130.
32. Ahzab suresi, 9.ayet.

Gece boyunca devam eden fırtına, sabahleyin biraz dindi. Allah Resulü, Huzeyfe b. Yeman'ı düşman ordusu hakkında bilgi alması için gönderdi. Huzeyfe, düşman ordusunun perişan hâlini görerek geri döndü. Hz. Peygamber (s.a.v) bundan memnun oldu ve sonucu beklemeye başladı.

Ebu Süfyan, ansızın uğradığı bu büyük felaket üzerine orduda kargaşa çıktığı bahanesiyle kuşatmayı sona erdirerek geri çekilme emrini verdi. Kureyş ordusu Mekke'ye, diğer kabilelerde kendi yurtlarına doğru yol alırken Müslümanlar savunma hattından çıkarak düşman ordugâhına girdiler. Düşman ordusu telaş ve panik içinde geri çekilmeye başladı. Peygamberimiz de bu zafer karşısında Allah'a şükür etti. Müşriklerin geride bıraktığı ganimetleri Müslümanlar arasında dağıttı.

Hendek Savaşı'nda müşriklerden dört kişi öldü. Müslümanlardan beş kişi şehit oldu. O gün Hz. Peygamber (s.a.v), harp sahasından Medine'ye dönünce aldığı ilahî emir gereği, savaşın en nazik anında Peygamberimize ve İslam ordusuna ihanet ederek savaşta müşriklerle bir olup Müslümanları zor durumda bırakan Benî Kureyza Yahudilerine karsı savaşmak üzere emir verdi.[33] Kureyzaoğulları mahallesi yirmi beş gün boyunca kuşatıldı. Yahudi kabilesi sonunda teslim oldu ve cezalandırıldı.

Hendek Savaşı sonunda müşrikler Müslümanları yenemeyeceklerini anladılar. Müslümanlara karşı saldırganlığın bir sonuç vermediğini gördüler. Medine önlerinde, hicretin 5. yılı Şevval ayının 7'sinde (627) başlayan kuşatma Zilkade'nin 1. günü (627) sona erdi. Artık güç dengeleri değişmiş, üstünlük Müslümanlara geçmiş oldu. Bu savaştan sonra Mekkeli müşrikler, bir daha Müslümanlara saldıramadı. Müslümanların artık büyük bir güç olduğu tüm kabileler tarafından kabul edildi. İslamiyet daha büyük bir hızla Arap Yarımadası'nda yayılmaya başladı.

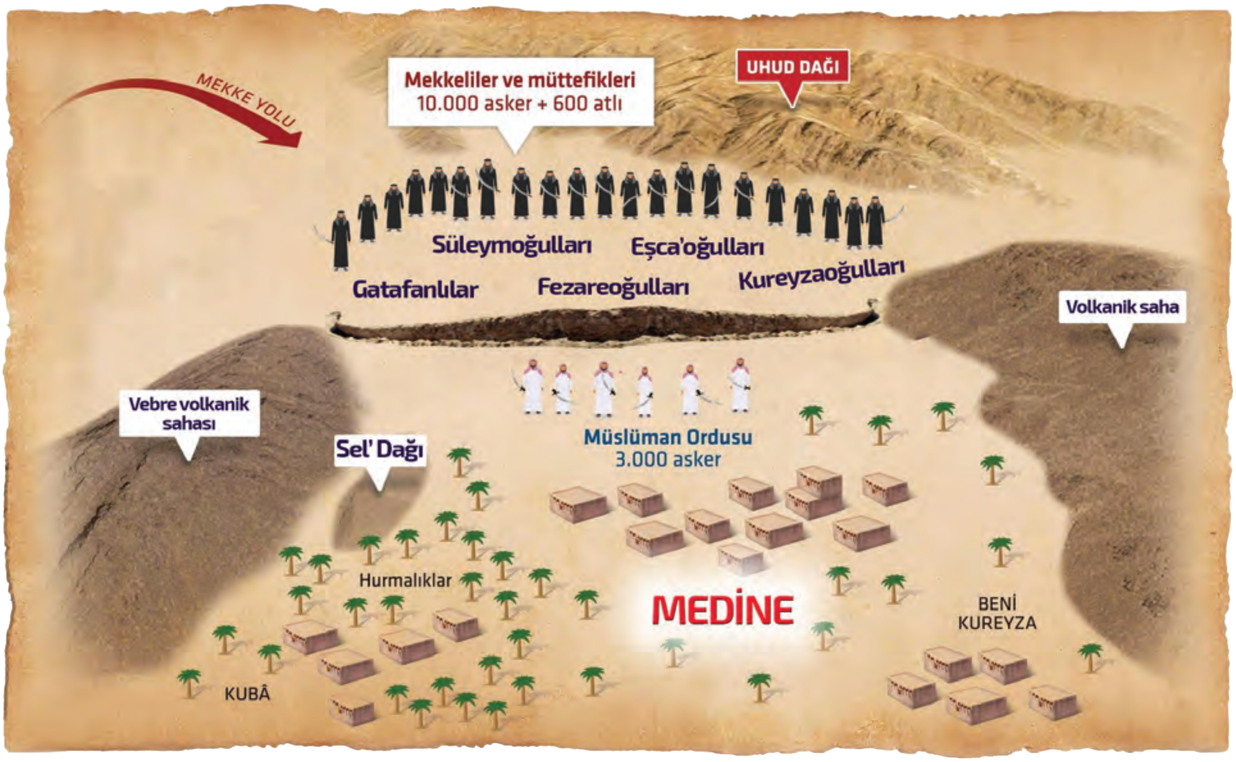

33. İbni Hişam, Siretü'n-Nebeviyye, C 2, s.233.